

ПРО МИКОЛУ ЛИСЕНКА НА ПОВОЛЖІ

Не зважаючи на певні складнощі, культурно-просвітницька робота в українських організаціях Росії триває. За останні півроку (кінець 2018 – початок 2019) Нижнєкамською національно-культурною автономією «Вербиченька» в різних містах Поволжя було проведено шість літературно-музичних вечорів, присвячених видатному українському музиканту й композитору Миколі Віталійовичу Лисенку, постать якого в українській музичній культурі займає таке ж місце, як Шевченко в літературі. Його ім'я може бути вписано в історію вже за те, що саме його музична редакція оперети «Наталка-Полтавка» визнана класичною.

Зустрічі були проведені товариством «Вербиченька», із залученням до участі місцевих громад Нижнєкамська, Казані, Зеленодольська, Дімітровграда (Ульянівська область), Іжевська (Республіка Удмуртія), Йошкар-Олі (Республіка Марій-Ел). Кожна зустріч мала свої особливості, і не повторювала попередні. Головне – люди почули, поповнили, чи збагатили свої знання про українську культуру та її видатних представників.

Лисенко – піаніст-віртуоз, невтомний пропагандист української музичної культури цілком заслужив, щоб його згадували і через 107 років після смерті.

19 січня літературно-музичний вечір, присвячений Лисенку відбувся в Центральній міській бібліотеці міста **Дімітровграда (Ульянівська обл.)**, разом з українською національно-культурною автономією «Краяни», яку очолює Михайло Сенюта. Він і взяв на свої плечі турботи по організації свята. Основним доповідачем був голова Нижнєкамської «Вербиченьки» Євген Вікторович Савенко. Пісні на музику Лисенка співала казанська активістка Тетяна Чекеєва. Директор Київського будинку-музею Миколи Лисенка Роксана Скорульська надіслала учасникам відео-привітання, яке було показано на початку заходу.

На зустріч прийшли також представники вірменської, мордовської, чуваської національних організацій. Такі гості – це ознака високої поваги до української організації, цікавість до нашої прадавньої культури й вияв бажання краще її знати.

2 лютого зустріч, присвячену Лисенку, було проведено в **Нижнєкамському будинку дружби народів**. Літературну частину вів Євген Савенко. Лекція супроводжувалася інформаційною відео-презентацією. Українські пісні лунали у виконанні ансамблю «Вербиченька», Людмили Ярової, Валентини Євдокімової, Тетяни Чекеєвої.

Ця зустріч вирізнялася присутністю українців, пред-

ставників татарської творчої інтелігенції, поетичного клубу «Данко», і великою кількістю школярів.

Допитливі очі і чисті душі вимагають особливого, можна сказати тендітного ставлення, і будь-яке неточно сказане слово може боляче відгукнутися в свідомості людини, що тільки формується. Хочеться вірити, що в юних головах залишаться теплі слова про Україну та українців, – сказав Євген Вікторович.

Розповідь про життєвий і творчий шлях Миколи Лисенка школярі слухали уважно, більшу частину лекції і художні номери, якими перемежалася розповідь, записували на відео за допомогою телефонів. А після закінчення зустрічі кілька дівчаток-школярок з вдячністю й захопленням обіймали ведучих та організаторів заходу.

Татарська поетеса Альфія Юдіна, яка частенько відвідує українські заходи, тепло згадала вечір українського романсу, який ми проводили в минулому році. Вона ретельно готувалася до вечора, поцікавилася персоною Лисенка в інтернеті, але щоб поповнити свої знання про українську культуру, знову прийшла на зустріч, адже лекції Євгена Вікторовича завжди насичені новими фактами і інформаціями, яких з інтернету не дізнаєшся. Глядачів вразив її вірш, присвячений Миколі Лисенку, написаний буквально за кілька годин. Вона просила продовжувати подібні зустрічі, які не тільки збагачують знаннями українців Росії, а й народи всіх націй, яким цікава і небайдужа світова культура.

10 лютого вечір, присвячений Лисенку, відбувся в **Йошкар-Олі (Республіка Марій-Ел)** в залі Національної президентської школи мистецтв. Ця школа має дивовижну архітектуру і зовні нагадує голландську середньовічну будівлю. Велика світла зала вражала чудовою акустикою.

– Господарі з гордістю розповіли нам, що в цій залі зустрічали голову уряду РФ Дмитра Медведєва. Тоді ж ми дізналися, що відомий композитор Андрій Ешпай – марієць, а його батько є першим марійським професійним композитором. Можна сказати, «марійський Лисенко», – згадує Савенко.

На зустріч прийшли українці, високопоставлені чиновники. Серед присутніх виділявся маленький хлопчик в українській вишиванці. Він не був найуважнішим глядачем, але йому прощалося все. На зустрічі був присутній начальник відділу міжнародних і міжконфесійних відносин міністерства культури, друку та у справах національностей Республіки Марій-Ел І.Г. Садовін.

Особливо були раді В.А. Сандульському. Василь Андрійович – перший керівник української організації в Республіці Марій-Ел. Саме при ньому була закладена основа дружніх і плідних зв'язків між нашими організаціями. Зараз Василь Андрійович не зовсім здоровий, але прийшов на зустріч. На даний момент українську організацію очолює Олександр Володимирович Черепенін, молодий і енергійний керівник. Багато сил і часу доклала для організації музичного свята його заступниця Наталія Дмитрівна Соловей.

Про наших заходи знають в меморіальному будинку-музеї М. Лисенка в Києві, знають і нащадки композитора. Від їх імені та за їх дорученням Савенко передав вітання учасникам зустрічі. В кінці заходу господарі висловили глибоку вдячність, побажання подібних зустрічей в подальшому, фотографувалися на пам'ять, довго тривало неформальне спілкування.

Господарі показали нам місто. Нещодавно перебудований центр Йошкар-Олі зовсім не схожий на інші міста, і нагадує якийсь голландський Брюгге, але з православними храмами, Кремлем з червоної цегли, і численними котами: де-

Співає ансамбль «Вербиченька»

рев'яними, металевими, намальованими, адже Йошкар-Ола вважається батьківщиною міфічних персонажів російсько-го фольклору – «Йокарного Бабая», «Йокселя-Мокселя» та «Йошкіного kota».

– Особисто мене вразив «прохід» фігур Ісуса Христа і дванадцяти апостолів по майданчику на фасаді однієї з будівель. Встановлено механізм, який три рази на день пересуває фігури в певному порядку. Фігури Христа на ослику і апостолів протягом семи хвилин, мов живі, переходять з розкритих воріт в одній стороні майданчика у ворота на іншій стороні. Вражає фігура Іуди, який йде останнім, згорблений, з мішечком срібляків в руках, які отримав за свою зраду. Ця дія супроводжується церковним співом. Хвилює! У Мюнхені на будівлі ратуші я бачив руїїні фігури лицарів і городян, але побачене в Йошкар-Олі хвилює не менше.

Поверталися до Казані затемна. У вухах все ще лунали слова вдячності, і перед очима бачилися фігури Христа і апостолів. Було присмне відчуття добре зробленої, такої потрібної справи. Хочеться зробити все, щоб ім'я Миколи Лисенка не було забуто, – ділиться спогадами Євген Вікторович.

14 квітня в лиці № 14 міста Зеленодольська (Республіка Татарстан), що за 60 кілометрів від Казані, відбулася чергова зустріч, присвячена Миколі Лисенку. Основним доповідачем був також голова Нижньокамської «Вербиченьки» Євген Савенко. Музичну складову з великим успіхом взяли на себе солістки ансамблю «Мрія» (національно-культурної автономії українців Казані).

Глядачі на зустріч прийшли незвичайні! Власне українців було не багато, але були представники управління освіти міста Зеленодольська, Асамблеї народів Татарстану, Всесвітнього конгресу татар, Республіканської організації татарських жінок, було багато підлітків, учнів. Директор ліцею, відкриваючи зустріч, зазначила, що у багатьох лицейств є в роду українське коріння, і вони проявили інтерес до заходу, не зважаючи на вихідний. Уявіть собі, зараз чимось здивувати молодь, котра буквально живе в інтернеті, зовсім не легко.

Виступив ансамбль «Мрія». Урочисто привітала учасників зустрічі керівник української організації в Зеленодольська Л.Заруцька. З великого екрану було продемонстровано відео-привітання директора Київського Будинку-музею Миколи Лисенка Роксани Скорульської. Це звернення не тільки викликало здивування присутніх, а й наочно продемонструвало, що до нашої роботи в материковій Україні зберігається увага, відчувається інтерес і підтримка.

– *Перш ніж розповісти про творчість видатного музиканта, я уважно подивився в очі присутньої молоді. Навіть живучи в материковій Україні, не всі молоді люди приділяють увагу вивченню її культури. Я не знаю на скільки в Зеленодольських лицейстах жива пам'ять про українських предків і на скільки вона їм потрібна, але сподіваюся, що мій виступ стане для них тією відправною точкою, яка викличе інтерес до цієї загадкової для них країни – України.*

Досить докладно Савенко зупинився на дитинстві і юнацтві Миколи Лисенка. Він по життю був відмінником: закінчив гімназію зі срібною медаллю, написав наукову роботу з біології, блискуче вчився в Лейпцігській і Петербурзькій консерваторіях. Лисенко був піаніст-віртуоз і композитор-новатор. Він першим з українських композиторів почав писати світську музику, першим у світі складав опери для дітей, де не дорослі професіонали співали дітям, а цілком мігли співати звичайні діти. Лисенко написав першу оперу українською мовою, і його музична редакція оперети «Наталка-Полтавка» стала класичною! Лисенко – людина з широким світоглядом, і його самовіддане служіння українській музиці – це свідомо обраний шлях, гідний глибокої поваги.

Час пролетів непомітно. Закінчилася зустріч, як не див-

Євген Савенко і Михайло Сенюта

ном, гумором. Коли я почав перераховувати пам'ятники Миколі Лисенку в Україні, то сказав, що пам'ятник Лисенку в Києві встановлено 29 грудня 1965 року на Театральній площі. Авторами є скульптор А. А. Ковальов, архітектор В. Г. Гнезділов. На російському телебаченні йде іронічний детективний серіал «Пес». Одним з основних персонажів серіалу є поліцейський-недотепа Гнезділов, який постійно потрапляє у комічні ситуації. Коли я озвучив прізвище архітектора Гнезділова, молодь добродушно засміялася, згадуючи Гнезділова-поліцейського. Я пояснив, що це не «прикол», а правда. Подумалося, тепер точно про Лисенка не забудуть. Нічого не поробиш, такий час.

Потім було неформальне спілкування, розмови, фото на згадку. Нам щиро дякували, казали теплі слова, висловили надію на подальші зустрічі.

– *План зустрічей, присвячених М.В. Лисенку виконано, проект завершено. А жаль! Я присвятив майже три роки, щоб підготувати і провести ці шість зустрічей. Я занурився в матеріал про музиканта, і він став частиною мене. Хто знає, може доля подарує мені ще можливість розповісти людям про Миколу Лисенка – піаніста, композитора, педагога, полум'яного українця з Великої літери. Хочеться вірити, що наші виступи, ця мала піщинка, послужить збереженню і поширенню культурної спадщини України в Татарстані, в Росії і в усьому світі, – підвів підсумок Євген Савенко.*

Людмила НАЙДЕНКО,
заступник голови НКА УТ «Вербиченька»

